SON NOKTA

Prof. Dr. Necmi GÜRSAKAL

Öncelikle bu çalışmada vardığımız sonuçların ve yaptığımız yorumların, sadece BTSO'nun 250 Büyük Firma araştırması verilerine dayandıklarını, bu nedenle Bursa geneli konusunda bir fikir verebileceklerini, ancak geneli kapsamadıklarını belirtmeliyiz. Küçük ve büyük işletmelerin sahip oldukları trendler, ne ölçüde benzer veya farklı ise, 250 Büyük Firma verilerinin Bursa genelini yansıtma gücü de o ölçüde az veya çok olacaktır.

Bursa'nın son 11 yılına baktığımızda, bir çok açıdan görülen en önemli gelişme, tekstilin gerilemesi otomotivin ise gelişmesi olarak özetlenebilir.

Geçen yıl şunları yazmışız:

"Ancak, dolar bazında karlılıkları incelediğimizde yapıda çok önemli bir farklılaşma ortaya çıkmaktadır. 'Sektörlerin Dolar Bazında Karlılıkları (1997-2006)' başlıklı grafiği incelediğimizde, karlılık açısından otomotiv ana ve yan sanayinin çok öne çıktığını ve diğer sektörler arasında önemli farklılıklar olmadığını görüyoruz. Karlılık açısından otomotiv ana ve yan sanayi, neredeyse ortada bulunan tek sektördür."

Yine geçen yıla bakarsak:

"Şirketlerin 2006 yılı içinde yaptıkları net iç ve dış satış (ciro) tutarları esas alınarak oluşturulan araştırmada, OYAK Renault, 4 milyar 35 milyon YTL ile Bursa'nın en büyük firması oldu. İkinci sırayı 3 milyar 137 milyar YTL'lik toplam satışla Tofaş Türk Otomobil Fabrikaları alırken, Bosch Sanayi ve Ticaret AŞ ise 1 milyar 187 milyon YTL'lik ciro ile üçüncü sırada yer aldı. "

İyi de ne değişti?

Ne değişti geçen yıldan bu yıla?

Bu yıl ilk üç yine aynı. Aslında bu verilerin çok hızlı değişmesini de beklemiyoruz. Ekonomik değişim, krizler dışında çok hızlı olmuyor.

Geçen yıl yazıya, "Otomotiv kenti Bursa'ya hoş geldiniz" diye başlayıp aynı şekilde bitirmişiz. Bu yıl, vurguyu artırarak aynı başlığı kullanmak yine mümkün. 2007 yılı için 250 Büyük Firma verilerinde otomotiv sektörü, artık her anlamda ağırlığını ortaya koyuyor. **Neredeyse 10 yıldan beri süren bir gelişmeye, 2007 yılında adeta son nokta konuluyor. İşte size son nokta: Bu yıl ilk kez, 250 Büyük Firma verileri içinde bulunan otomotiv firmalarının sayısı tekstil firmalarının sayısını geçiyor.** Tablo 1'deki veriler ile Grafik 1 bu gelişmeyi açık bir şekilde anlatıyor.

Aslında otomotiv ana ve yan sanayinin ayak sesleri, her geçen yıl daha da yüksek sesle duyuluyordu ama yine de tekstil istihdam, firma sayısı gibi noktalarda ağırlığını koruyordu. Şimdi tekstil elindeki bu son kaleleri de teslim etmiş bulunuyor.

Tablo 1. 250 Büyük Firma Araştırmalarındaki Firma sayıları

Yıllar	Tekstil	Otomotiv
1997	91	33
1998	90	42
1999	85	42
2000	90	48
2001	100	40
2002	102	49
2003	87	56
2004	81	60
2005	77	57
2006	72	59
2007	60	61

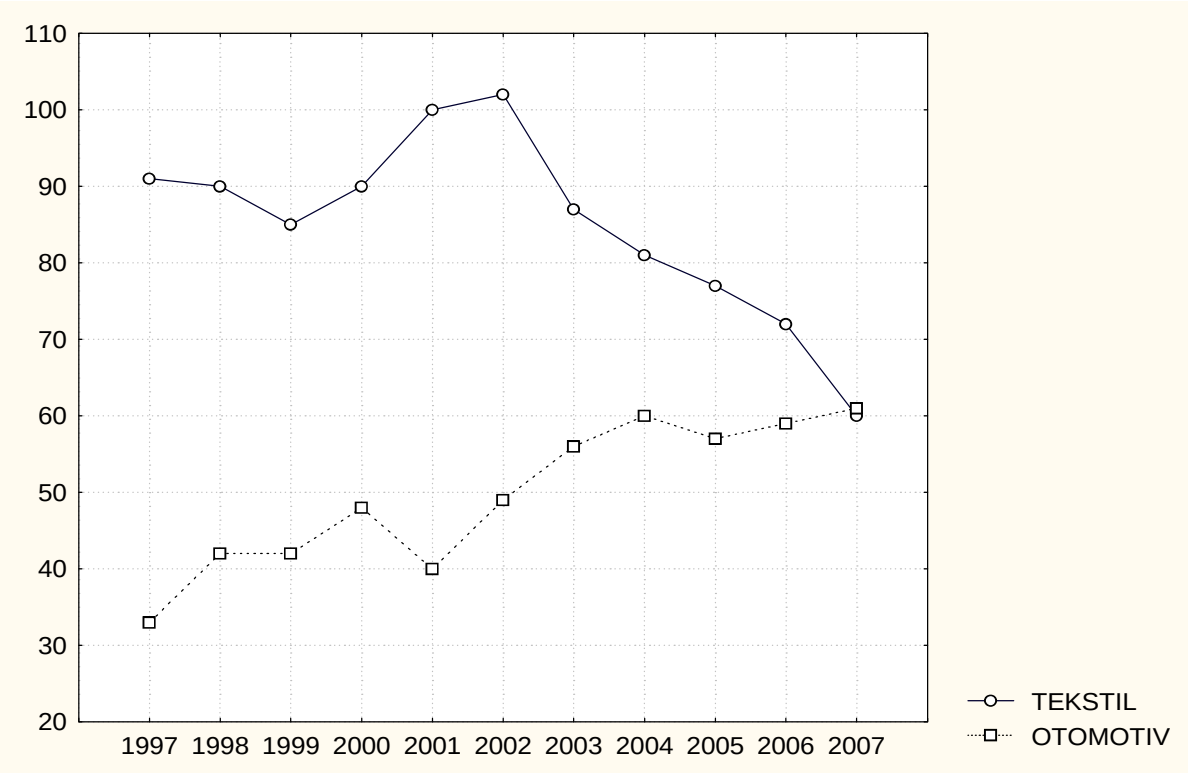

Grafik 1. Yıllara göre 250 büyük firma içindeki tekstil ve otomotiv firma sayıları

2007 yılı için derlenen 250 Büyük Firma verilerine göre, Grafik 2'de görüldüğü gibi otomotiv ana ve yan sanayinde çalışan sayısı tekstil ve konfeksiyon sanayinde çalışan sayısını ilk kez geçiyor ve bir son nokta daha konuluyor.

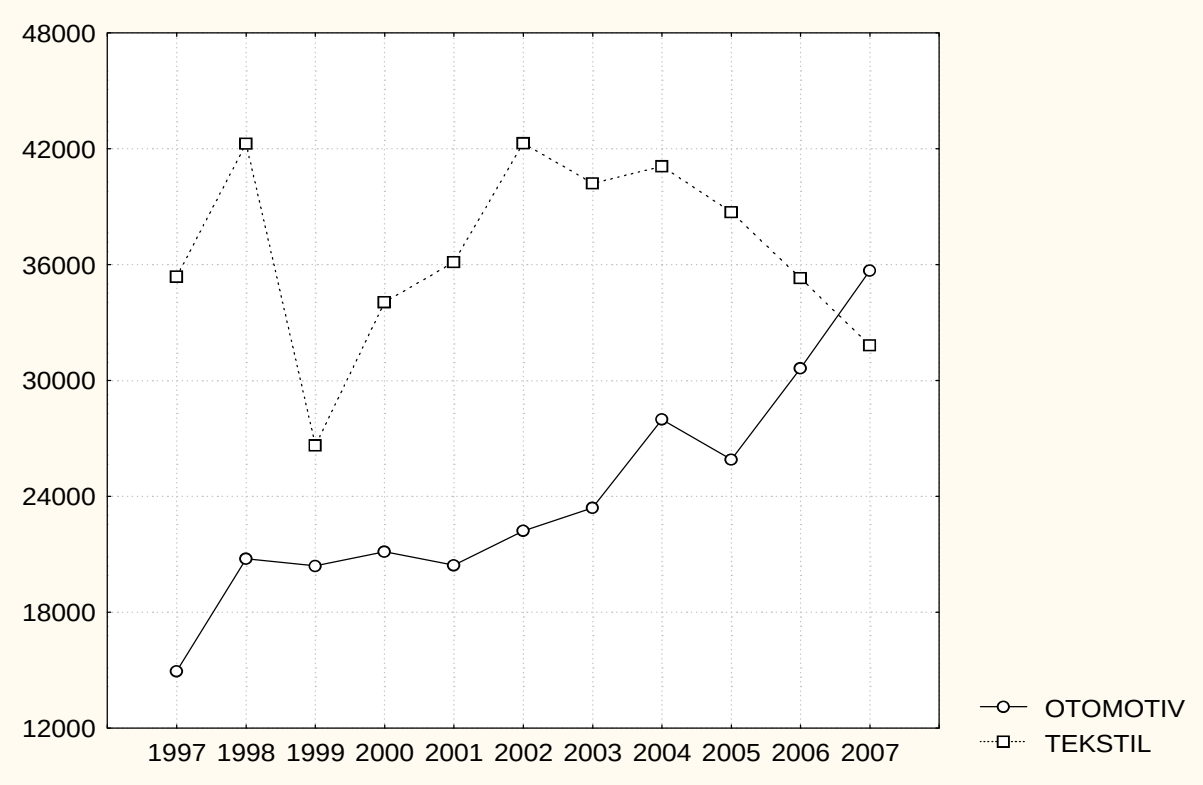

Grafik 2. Yıllara göre otomotiv ve tekstil sektörlerinde çalışan sayıları

Aslında ihracat değerlerine baktığımızda, otomotivin inanılmaz yükselişini grafiklerde (Grafik 3) izleme olanağı buluyoruz. Son 11 yılda otomotiv ana ve yan sanayinin ihracatı % 1894, plastik ve kauçuk sanayinin ise % 1840 artmış bulunuyor. Otomotiv ve plastik sektörlerindeki ihracat artışlarının hızı ve değer olarak yakınlıkları bu iki sektör arasında yakın bağlar olduğunu bize anlatıyor.

Makine ve metalin artış oranı % 690, ağaç ve orman ürünlerinin % 402, elektrik ve elektroniğin % 369, inşaatın % 145,9, tekstil ve konfeksiyonun ise sadece % 122. Yine son 11 yılda, çimento ve toprak ürünlerinde, deri, kürk ve ayakkabıda, kimyada ve nakliye de ihracat artışları değil, azalışları gerçekleşmiş. Türkiye'nin cari açığının 50 milyar dolara yaklaştığını ve Bursa'nın da bu ülkede İstanbul'dan sonra en fazla ihracatın yapıldığı il olduğunu göz önüne alırsak, Bursa'nın 250 Büyük Firma ihracat verileri bize, cari açığın neden bu kadar çok arttığını açık bir şekilde gösteriyor.

Şimdi geçmişten bugüne sık, sık tekrarladığımız bir konuya dönmek istiyorum. Türkiye'nin yeni bir sanayi stratejisine ihtiyacı var. Nüfusu bu kadar büyük bir ülkenin yükünü otomotiv ana ve yan sanayi ile taşımak pek mümkün değil. Tekstildeki gerilemeyi ne ile telafi edebileceğimizi düşünmenin zamanı geldi de geçiyor. Benzer şekilde, otomotiv, plastik ve makine sektörleri ile bu ülkenin cari açığı kapanmaz. Bu sektörlerin ihracatını desteklemeli ama bunlara ek olarak neler yapabileceğimizi düşünmek zorundayız. Büyük resmi iyi okumamız, sanayinin ve ihracatın eğilimlerini anlamamız bizim için şart.

Grafik 3. Yıllara göre otomotiv ve makine-metal sektörlerinin ihracatı

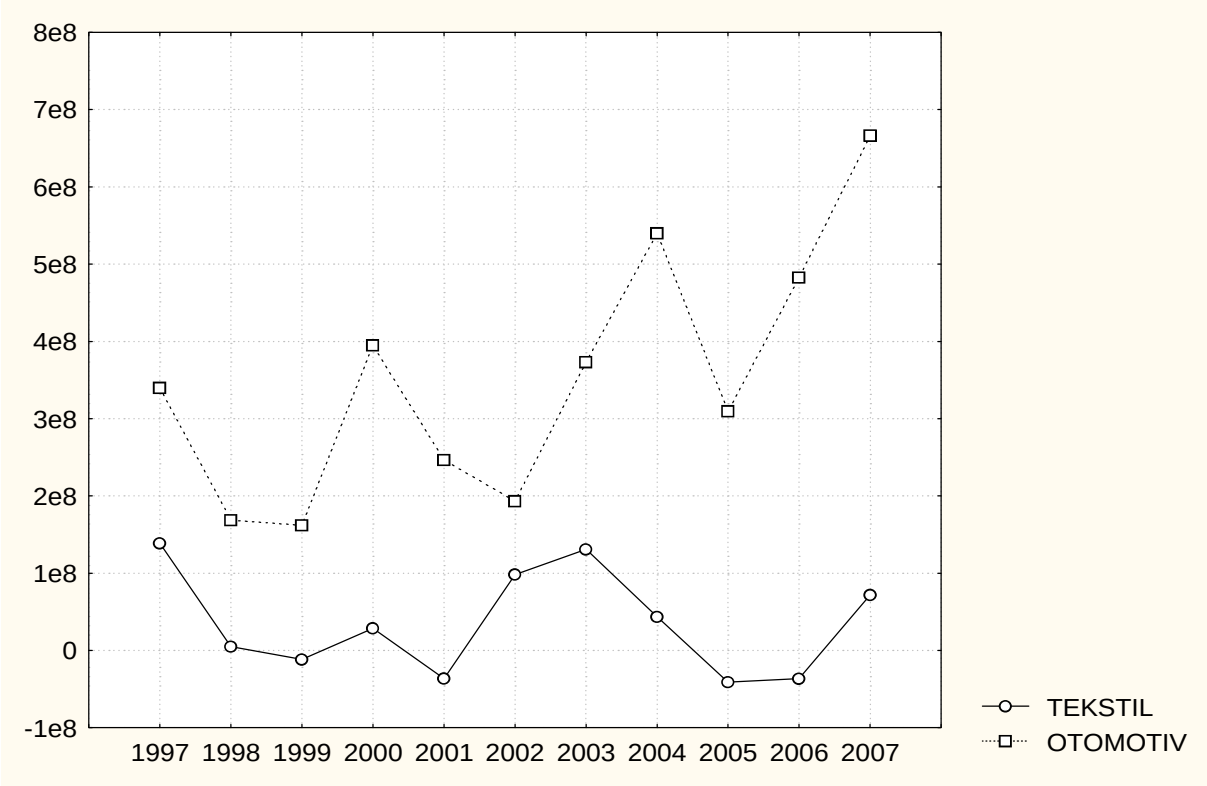

Grafik 4. Yıllara göre otomotiv ve tekstil sektörlerinin dönem karları(USD)

Son birkaç cümle. 2001-2007 arasında hem bizde, hem de dünyada olumlu ekonomik bir ortam gözlendi. Buna ek olarak büyümeden enflasyona, dış ticaretten istihdama ekonomik verilerin 2007 sonundan itibaren olumsuza dönmeye başladığını hatırlarsak, otomotivin son noktayı koyduğu 2007 yılının, ülke genelinde yeni bir ekonomik dönemin başlangıcı olduğunu da notlarımıza eklememiz gerekir.

Yine grafik 4'deki, son 11 yılda dolar üstünden dönem karlarına baktığımızda, Otomotivde dönem karlarının en fazla, üst üste iki yıl arttığını görüyoruz. Tekstilde de benzer bir kural geçerli. **Özet olarak, bir iki istisna dışında Bursa sanayinde dönem karları iki yıl üst üste artıyor, izleyen yıl azalıyor.** Bu ise aklımıza, 2008'de otomotivde ve tekstilde dönem karının, 2007'ye göre azalması olasılığını getiriyor.